

Sporočilo za medije

V tednu slovenske hrane izpostavljamo

POMEN ŽIVILSKE INDUSTRIJE IN VELIKIH SISTEMOV ZA PREHRANSKO VARNOST DRŽAVE

Proizvodnja hrane in pijač spada med strateško pomembne dejavnosti slovenskega gospodarstva saj ima zaradi močne vpetosti v domače nabavne vire enega najvišjih multiplikativnih učinkov na nacionalno gospodarstvo. Kmetijska in živilska podjetja (skupaj 1.104 podjetja) prispevajo k skupni dodani vrednosti nacionalnega gospodarstva 2,8% ali 924,3 milijonov evrov, imajo pa močan multiplikativen učinek na druge panoge in so pomemben zaposlovalec delovne sile. Skupaj kmetijska in živilska podjetja zaposlujejo preko 17.000 zaposlenih in ustvarijo preko 3,5 milijarde evrov prihodkov.

Kmetijska podjetja s skoraj 5.000 kooperanti so ključna za stabilno in konkurenčno oskrbo živilskih podjetij s kakovostno lokalno surovino, poleg kmetij in zadrug. V okviru kmetijskih podjetij se pridelava glavnina sadja za trg, zelenjave iz varovanih prostorov in žit. Kakovostno upravljanje s kmetijskimi zemljišči, lastnimi in najetimi, zagotavlja učinkovitejšo rabo virov, večje pridelke in višjo dodano vrednost, ki jo kmetijska podjetja investirajo v nove tehnologije, inovacije in digitalizacijo. Kmetijska podjetja letno investirajo več 10 milijonov evrov v posodobitve poslovnih procesov, digitalizacijo in zeleni prehod. K razvoju pomagajo tudi svojim kooperantom s strokovnim svetovanjem in oskrbo s kakovostnimi repromateriali ter zagotavljajo neprecenljiva delovna mesta na podeželju.

V prihodnje bo potrebno povečati pridelavo v kontroliranih zaprtih prostorih in omogočiti investicije za njihovo izgradnjo. Okrepiti bo potrebno namakanje in postavitev protitočnih mrež, ter prilagoditi sortni sestav, ki bo odpornejši na nove razmere. Veliko vlaganj bo potrebno v prilagoditve obratov na podnebne spremembe, nove tehnologije in digitalizacijo. Majhne površine, kjer jih je veliko na območjih z omejenimi dejavniki za pridelavo, ne zagotavljajo konkurenčnosti pridelave, kot je v sosednjih državah, ki imajo bistveno ugodnejše pogoje za pridelavo.

Slovenija potrebuje cel spekter kmetijskih gospodarstev, od kmetij v fizični lasti do velikih kmetijskih podjetij. Stabilnost preskrbe s hrano je odvisna od dolgoročnega pogodbenega sodelovanja in močnih agroživilskih verig, ki so temelj prehranske varnosti države.

Slovenska živilska panoga si prizadeva večino surovin odkupiti od domačih proizvajalcev, tako žita, mleka, mesa, sadja. Težava je v tem, da ni dovolj domače pridelave, zlasti žit, prašičjega mesa, zelenjave, kar je primorana uvoziti iz drugih držav.

V tednu slovenske hrane potrošniki večji poudarek namenjamo premisleku o našem načinu prehranjevanja, o tem, kašno hrano izbiramo ali pripravljamo ter kaj jemo.

Prav je, da spregovorimo o pomenu živilsko - predelovalne industrije in izzivih s katerimi se srečuje, od podnebnih sprememb, globalizacije, geopolitičnih napetosti, motenj v dobavnih

verigah, digitalizacije, pomanjkanja kadrov, konkurenčnosti in produktivnosti. Njena vloga je za prehransko varnost pomembna v več pogledih.

Tabela: **Poslovanje kmetijskih in živilskih družb v letu 2023**

Kazalnik	kmetijske družbe (SKD A 01)	živilske družbe (SKD C10 + C11)
Število družb	279	825
Število zaposlenih	1.716	15.564
Celotni prihodki (v EUR)	266.188.935	3.328.430.012
Delež prodaje na tujih trgih (%)	9	35,4
Dodana vrednost na zaposlenega (v EUR)	47.844	54.116

Vir: KAPOS GZS

Živilska industrija zagotavlja predelavo kmetijskih surovin v varna, kakovostna in stabilna živila. Ključna je za zagotavljanje prehranske varnosti prebivalstva z vidika energijskih potreb. Seveda zadovoljuje tudi druge potrebe od raznovrstnosti, priročnosti, tradicije in kulinaričnih užitkov. Živila predeluje v različne oblike, z različnimi novimi ali starimi metodami oz. tehnologijami, ter omogoča dostopnost do izdelkov vsem ljudem, ne glede na njihovo lokacijo.

Živilskopredelovalna industrija je pomemben gospodarski sektor, ki prispeva k ustvarjanju delovnih mest in spodbuja ekonomski razvoj. Ima visok multiplikativen učinek na številne sektorje, kot so kmetijstvo, distribucija, trgovina, gostinstvo, proizvodnja različnih materialov in opreme ter drugi storitveni sektorji, kot sta marketing in oglaševanje.

Živilskopredelovalna industrija s svojo ponudbo najrazličnejših izdelkov sooblikuje prehranjevalne navade ljudi in ozavešča o zdravi in uravnoteženi prehrani. S pravilnim označevanjem izdelkov ter razvojem in promocijo izdelkov izboljšane hranilne sestave pozitivno vpliva na prehransko stanje prebivalstva.

Zaradi svojih potreb je živilskopredelovalna industrija gonilna sila inovacij in tehnološkega napredka predvsem v drugih sektorjih. Sodobne tehnologije omogočajo učinkovitejšo pridelavo in predelavo hrane, podaljšanje roka uporabnosti, izboljšanje varnosti živil in razvoj novih izdelkov ter embalaže. Inovacije prav tako prispevajo k bolj trajnostnim in okolju prijaznim praksam.

Živilskopredelovalna industrija zagotavlja zaposlitev na različnih ravneh, vključno s kmeti, delavci v predelavi hrane, trgovci, logističnimi delavci in gostinci. Organiziran in voden odkup ima pomembno vlogo pri ohranjanju in razvoju podeželja ter spodbuja k trajnostnem kmetijstvu in lokalnemu gospodarstvu, hkrati pa zagotavlja dolgoročno stabilnost celotne agroživilske verige.

Živilskopredelovalna industrija je tudi pomemben igralec v mednarodni trgovini, saj z izvozom ustvari preko 35 % prihodkov. Države izvažajo in uvažajo različne vrste živil ter ustvarjajo mednarodne trgovinske odnose. To spodbuja gospodarsko sodelovanje med državami in omogoča dostop do različnih živilskih izdelkov s celega sveta.

Kljub temu pa je pomembno omeniti, da mora živilskopredelovalna industrija delovati v skladu z etičnimi standardi in upoštevati trajnostne prakse, da bi zagotovila dolgoročno dobrobit ljudi, živali in okolja. Hkrati pa mora ostati konkurenčna, inovativna in graditi na dvigu dodane vrednosti ter soustvarjati trajnostne prehranske sisteme.

Tako imajo številna podjetja lastne vire električne energije, iščejo rešitve za ponovno uporabo in recikliranje. Na področju proizvodnje pijač si prizadevajo za uvedbo kavcijskega sistema na področju ločenega zbiranja plastenk in pločevink pijač v Sloveniji, kjer gre za pomemben korak k trajnostnemu in krožnemu gospodarstvu. Potekajo številne energetske prenovе poslovnih objektov, vgrajujejo se najsodobnejše tehnologije, ki zmanjšujejo porabo vode, energije in so prijaznejše za okolje. Seveda bi za hitrejši in učinkovitejši zeleni in trajnostni prehod potrebovali znatno več sredstev, predvsem s strani države, tako za podjetja kot javne ustanove in posameznike. Več let si živilska industrija prizadeva spodbuditi večje naročanje, nakupovanje in uživanje slovenske, lokalno pridelane hrane, promovirati slovenske tradicionalne jedi ter spodbuditi zdrav prehranski način.

Ob Tednu slovenske hrane GZS - Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij poudarja pomen izbire hrane in način njenega uživanja, saj le ta vpliva na naše zdravje in zdravje našega planeta. Izpostavlja odgovorno in trajnostno ravnanje kmetijskih in živilskih podjetij v Sloveniji, ki s prostovoljnimi prehranskimi zavezami, spodbujajo k uporabi kakovostne hrane, ki je lokalno pridelana in s transportom ne povzroča dodatnih vplivov na okolje. Prizadeva si za oblikovanje močnih agroživilskih verig, ki zagotavljajo trdnost in so odpornejše v krizah. Opozarja tudi na nujnost ozaveščanja potrošnikov o pomenu uživanja kakovostne, raznovrstne in uravnotežene prehrane.

V obdobju zadnjih 10 let kot kažejo podatki KIS kljub več milijardam evrov evropskih in naših sredstev, ki so bila namenjena kmetijstvu in podeželju, prehranske samooskrbe žal nismo pomembno izboljšali.

Domača proizvodnja presega domačo porabo pri mleku (136 %), mesu govedi (110 %), kar je predvsem posledica naših naravnih danosti. Pri perutninskem mesu (112 %) ter jajcih (97 %) pa je visoka stopnja samooskrbe predvsem zasluga dobre organiziranosti panoge v okviru naših dveh največjih pridelovalcev perutnine skupaj z njihovimi kooperanti. Vendar pa je tudi pri prašičjem mesu od leta 2016 opaziti rahel trend rasti stopnje samooskrbe, ki znaša trenutno cca 43 %. Pri mesu drobnice smo blizu samooskrbnosti (94 %), vendar pa bi bili lahko glede na razmere in možnosti pridelave v Sloveniji pri tej panogi uspešnejši.

Pri rastlinskih proizvodih je samooskrba precej slabša, saj imamo zelo malo njivskih površin. Na nizko stopnjo samooskrbe pa dodatno vpliva še vedno dokaj nizka intenzivnost pridelave. Za povprečnimi kmetijskimi pridelki v kmetijsko razvitejših sosednjih državah še vedno precej zaostajamo. Občutno nižje pridelke dosegamo predvsem pri vrtninah. Stopnje samooskrbe so bile leta 2021 nižje tako pri žitu (58 %), krompirju (44 %) in zelenjavi (44 %). Dokaj nizka je bila tudi stopnja samooskrbe s sadjem v primerjavi s povprečjem zadnjih let, ko smo imeli približno 43 % samooskrbo (Vir: MKGP, Prehranska varnost v izrednih razmerah, oktober 2024).

Slovenija je neto uvoznik hrane, kjer je odvisna predvsem od uvoza zelenjave, dela sadja, dela krušnih žit in beljakovinskih rastlin, sladkorja in olj, pri tem pa so glavne izvozne kategorije surovo mleko ter žive živali in meso govedi.

Še večja je uvozna odvisnost od osnovnih repromaterialov za kmetijsko pridelavo, živinorejo in predelavo. Gre za uvoz fitofarmaceutskih sredstev, mineralnih gnojil (rastlinskih hranil), semenskega materiala, matičnih čred živali, krme za živali, embalaže za živila in drugih.

Želimo si, da bi teden slovenske hrane prispeval k boljšemu sodelovanju vseh, ki so vključeni v verigo preskrbe s hrano in k boljši promociji slovenske hrane ter večjemu spoštovanju hrane in naravnih virov, potrebnih za njeno proizvodnjo.

GZS-Zbornica kmetijskih in živilskih podjetij

Dodatne informacije:

mag. Anita Jakuš, anita.jakus@gzs.si; 041 791 224

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VISOKO ŠOLSTVO,
ZNANOST IN INOVACIJE

Sofinancira
Evropska unija

